

Słupsk, dnia 11 czerwca 2022r.

[Sygn. akt]

Skarżący:

L M

repr. przez:

r. pr. Marka Pawłowskiego

Trybunał Konstytucyjny
Rzeczypospolitej Polskiej
00-918 Warszawa ul. Szucha 12A

Skarga konstytucyjna

W imieniu skarżącego L M składam skargę konstytucyjną na niezgodność z Konstytucją art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20.3.2015r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych [Dz. U. z 2015r. poz. 693 z późn. zm.], na podstawie którego Naczelny Sąd Administracyjny doręczonym pełnomocnikowi skarżącego w dniu 15.3.2022r. wyrokiem z dnia .12.2021r. sygn. art. orzekł ostatecznie o określonych w Konstytucji wskazanych w skardze prawach skarżącego i wnoszę o orzeczenie, że zaskarżony przepis art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 2, art. 67 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 w związku z art. 2, art. 30 i art. 31 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie w jakim przepis ten, w sposób bezwzględny i bezwarunkowy oraz bez możliwości wszechstronnego wyjaśnienia objętych nim okoliczności, pozbawia skarżącego, jako osoby prowadzącej działalność antykomunistyczną i represjonowaną z przyczyn politycznych, należnych mu z tego tytułu praw, a przez nierówne i dyskryminujące potraktowanie objętych nim osób represjonowanych narusza ich konstytucyjne wolności i prawa w następujący sposób:

[I. Wskazanie naruszonych konstytucyjnych praw skarżącego i sposobu ich naruszenia]

- 1) godząc zarazem w godność dyskryminowanych adresatów, narusza zasady równości wszystkich wobec prawa i konstytucyjne prawo do równego wszyskich traktowania przez władze publiczne oraz zakaz dyskryminacji kogokolwiek w życiu społecznym z jakiegokolwiek przyczyny i prawo do równej dla wszystkich ochrony ich praw majątkowych, o których mowa w art. 32 i art. 64 ust. 2 Konstytucji – przez nierówne i dyskryminujące potraktowanie, w zakresie wynikających z tej ustawy uprawnień osób objętych dyspozycją art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, bez dostatecznego racjonalnego uzasadnienia i odpowiedniej proporcji do wagi naruszonych bez związku z wartościami konstytucyjnymi interesów skarżącego;
- 2) narusza konstytucyjne prawo skarżącego, jako osoby represjonowanej z powodów politycznych za działalność na rzecz odzyskania niepodległości i suwerenności przez Naród Polski i Państwo Polskie, do sprawiedliwego rozpatrzenia z uwzględnieniem wszystkich okoliczności jego sprawy i wynagrodzenia skarżącemu poniesionych przez niego przez niezgodne z prawem działanie organów władzy publicznej szkód oraz dochodzenia naruszonych w ten sposób jego praw stosownie do art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji-

przez odmówienie skarżącemu wynagrodzenia takich szkód i zamknięcie drogi ich dochodzenia;

3) ogranicza konstytucyjne prawo skarżącego do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji - przez zamknięcie skarżącemu drogi do naprawienia w tej przewidzianej ustawą formie (zabezpieczenia społecznego) poniesionych przez niego wskutek represji z powodów politycznych szkód, poprzez uwzględnienie, jak wszystkim innym represjonowanym, tej okoliczności przy ustaleniu zabezpieczenia skarżącego (w postaci stałego świadczenia wyrównawczego do emerytury i innych świadczeń przewidzianych w ustawie) na starość;

a w związku z opisanym naruszeniem konstytucyjnych praw skarżącego zarazem:

4) narusza konstytucyjną wolność skarżącego czynienia tego co nie jest w danym czasie ustawą zakazane, jak również konstytucyjną wolność od dyskryminacji i poniżającego traktowania, o których mowa w art. 31 ust. 1 i 2 i art. 32 ust. 2 Konstytucji - przez zastosowanie wobec skarżącego surowej i bezwzględnej sankcji za czyn, który w danym czasie nie był zakazany, ani społecznie niebezpieczny, ani nawet sprzeczny z powszechnie uznawanymi normami moralnymi;

5) narusza w sposób nieproporcjonalny wskazane konstytucyjne prawa i wolności skarżącego, bez wymaganej w demokratycznym państwie dla ograniczenia konstytucyjnych praw obywateli konieczności z enumeratywnie określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji przyczyn, tj. dla zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej bądź wolności i praw innych osób;

6) narusza zasady demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości, o których mowa w art. 2 Konstytucji, w tym:

a) zasadę niedziałania prawa wstecz – przez zastosowanie zaskarżonego przepisu na niekorzyść skarżącego i wbrew zasadom sprawiedliwości społecznej do zdarzeń, które miały miejsce ponad 40 lat przed wejściem w życie obejmującej go ustawy i ok. 50 lat przed ostatecznym zastosowaniem tego przepisu wobec skarżącego;

b) zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz bezpieczeństwa prawnego obywateli – przez objęcie surową sankcją zachowania, które co do zasady we wszystkich ustawodawstwach (w tym obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej w art. 304 § 1 K.p.k.) jest uważane za społecznie pożądane i objęte tzw. społecznym obowiązkiem (zawiadomienia organów właściwych do ścigania przestępstw o takich społecznie niebezpiecznych czynach), w danym przypadku nie odnoszącym się bynajmniej do bezpieczeństwa wewnętrznego komunistycznego państwa (i zwalczania opozycji antykomunistycznej), lecz ochrony przejętych następnie przez obecną Rzeczpospolitą Polską, wówczas jeszcze nie uznawanych (przez państwo na niekorzyść którego zostały ustalone) jego granic, co nie powinno budzić wątpliwości aksjologicznych i etycznych;

c) zasadę dostatecznej określoności prawa – przez nazbyt szerokie, arbitralne i niezgodne z rozumiałą dla adresatów semantyczną treścią pojęcia Wojsk Ochrony Pogranicza zaliczenie (przez Organ administracji i sądy obu instancji) tych Wojsk, bez określenia tego pojęcia w danej ustawie lub przez odesłanie do innej ustawy, w zakresie nieznanego skarżącemu ich części do aparatu bezpieczeństwa państwa, z niekorzystnymi dla skarżącego ograniczającymi jego konstytucyjne prawa skutkami;

d) zasady sprawiedliwości społecznej i proporcjonalności – przez sprzeczne z zasadami sprawiedliwości, arbitralne, nierówne i dyskryminujące oraz nieproporcjonalne potraktowanie osób objętych zaskarżonym przepisem, z zastosowaniem dolegliwości dla tej kategorii osób w zakresie większym niż jest to potrzebne dla realizacji założonego celu, w tym bez odpowiedniego związku z celami wskazanymi w preambule obejmującej zaskarżony przepis ustawy, a wręcz celem tej ustawy sprzecznym;

7) narusza - przez dyskryminujące potraktowanie i odmówienie skarżącemu należnych konstytucyjnych wolności i praw oraz należnego mu statusu osoby represjonowanej z przyczyn politycznych - przyrodzoną i niezbywalną godność człowieka, o której mowa w art. 30 Konstytucji, stanowiącej źródło wolności i praw człowieka i obywatela.

II. Uzasadnienie zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami i prawami skarżącego.

Ad. 1. Skarżący, zarzucając naruszenie zaskarżonym przepisem art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych konstytucyjnych wymienionych wolności i praw skarżącego, wskazuje w pierwszej kolejności na naruszenie odmową uznania go za osobę represjonowaną z przyczyn politycznych wynikającego z zasady równości wszystkich wobec prawa jego konstytucyjnego prawa do równego wszystkich traktowania przez władze publiczne oraz niedyskryminowania go, w tym w życiu społecznym, z jakiegokolwiek przyczyny, w szczególności w zakresie należnej mu równej dla wszystkich ochrony związanych z odmówionym mu statusem jego praw osobistych i majątkowych. Jak słusznie wskazuje się w doktrynie w tym zakresie, do ważnych elementów zasady równości zalicza się: „(wyr. ... K 24/97 ...) ... równość w prawie oznaczającą nakaz kształtowania treści prawa z uwzględnieniem zasady równości”, przy czym: „Konstytucyjna formuła równości wobec prawa mieści się w ... pojęciu równości jako przynależności danych podmiotów do tej samej klasy ... „ ... zróżnicowanie sytuacji prawnej obywateli jest wtedy sprzeczne z konstytucją, jeżeli ... różnice traktowania nie znajdują należytego uzasadnienia konstytucyjnego (...) W poszukiwaniu uzasadnienia wskazywano kryteria racjonalności, proporcjonalności i sprawiedliwości dokonywania zróżnicowań ... wszelkie odstępstwa od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych muszą zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonujących kryteriach. Kryteria te muszą mieć:

- po pierwsze charakter relewantny, a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów ... oraz służyć realizacji tego celu i treści, czyli wprowadzane zróżnicowania muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony (...)

- po drugie, kryteria te muszą mieć charakter proporcjonalny, a więc waga interesu, któremu ma służyć zróżnicowanie sytuacji adresatów normy musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych,

- po trzecie, kryteria te muszą pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne potraktowanie podmiotów podobnych (...)” (wyr. ... K 8/97 ...)”, gdyż jak „TK określił istotę zasady równości, polegającą na tym, że „wszystkie podmioty ... mają być traktowane równo ... według równej

miary, bez różnicowań dyskryminujących, jak i faworyzujących” ” [prof. dr hab. Bogusław Banaszak w komentarzu do art. 32 Konstytucji 2 wydanie Wydawnictwo C.H. Beck W-wa 2012r. str. 226-228].

Skarżący zarzucając niezgodność zaskarżonego przepisu z jego chronionymi konstytucyjnie prawami, przez nieuzasadnione nierówne potraktowanie podmiotów objętych dyspozycją art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, wskazuje że zróżnicowanie to (między podmiotami wyszczególnionymi w pktcie 1 i 2 tego przepisu na niekorzyść podmiotów objętych art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy), jak też podmiotów objętych art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy w stosunku do podmiotów nie objętych art. 4 ustawy, nastąpiło właśnie bez należytego konstytucyjnego uzasadnienia, w tym wbrew właściwie stosowanym kryteriom sprawiedliwości, proporcjonalności i racjonalności oraz w sposób nie służący realizacji celu i zasadniczej treści ustawy, bez zachowania proporcji między wagą interesu, któremu miałyby zaskarżone nieracjonalne zróżnicowanie służyć, a wagą interesu naruszonego, jak i bez związku z dającymi się z Konstytucji wyprowadzić wartościami i zasadami oraz normami konstytucyjnymi, a wręcz przeciwnie z takimi wartościami, zasadami i normami sprzeczne, w tym zwłaszcza przez nierówne potraktowanie w zakresie możliwości uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej bądź osoby represjonowanej z powodów politycznych poszczególnych kategorii osób wyodrębnionych w pktach 1 i 2 art. 4 ust. 1 ustawy, tj. lepsze (uprzywilejowane) potraktowanie w pktcie 1-ym osób, które były pracownikami, funkcjonariuszami lub żołnierzami organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa, natomiast znacznie gorsze, bezwzględnie i bezwarunkowo represyjne oraz dyskryminujące potraktowanie w pktcie 2-gim poddanych ich inwigilacji i działaniu osób, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, w tym jako osób z środowisk opozycyjnych wobec komunistycznego państwa, co więcej z dodatkowym kryterium zależnym od funkcjonariuszy, pracowników lub żołnierzy organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa, w postaci zachowania lub zniszczenia dokumentów, o których mowa.

Jak wynika bowiem z porównania treści art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 przedmiotowej ustawy, dla uniknięcia surowej sankcji utraty prawa do uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych i tym samym uzyskania zaliczenia do takich działaczy lub osób przez pracownika, funkcjonariusza lub żołnierza organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego wystarczyło, że funkcjonariusz, pracownik lub żołnierz organów bezpieczeństwa do dnia 31.7.1990r. (a więc nieprzypadkowo nawet dopiero kilkanaście miesięcy po porozumieniu magdalenkowo-okrągłostołowym w sprawie stopniowego przekształcenia komunistycznego państwa, w tym w duchu i w granicach tego porozumienia, z utrzymaniem uprzywilejowania elit z poprzedniego państwa i dokooptowaniem do nich wybranych przez nie partnerów porozumienia) zacznie wspierać osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności oraz respektowania politycznych praw człowieka w Polsce (co w odniesieniu do wybranej przez organy bezpieczeństwa komunistycznego państwa części opozycji antykomunistycznej, z którą organy te porozumiały się, w tym przez niszczenie części dokumentów, o których mowa, nastąpiło już w I półroczu 1989r.), gdym natomiast osoby, które nie były funkcjonariuszami, pracownikami lub żołnierzami organów bezpieczeństwa

komunistycznego państwa, lecz były przez tych funkcjonariuszy, pracowników lub żołnierzy inwigilowane lub też szantażowane, ze skutkiem wytworzenia dokumentów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy, takiej możliwości, w tym przez działalność w latach 80-tych ub. wieku i w okresie stanu wojennego nie uzyskały i najdrobniejszy ich błąd zakresie powstania takich dokumentów (jak w przypadku będącego osobą młodocianą skarżącego w dniu r., gdy miał wówczas 20 lat), przekreśla ich całą późniejszą działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności, w tym podejmowaną w okresie stanu wojennego.

Takie ukształtowanie uprawnień do uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z przyczyn politycznych, z preferowaniem lub uprzywilejowaniem w tym zakresie osób będących pracownikami lub funkcjonariuszami bądź żołnierzami organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa w stosunku do dyskryminowanych w przedmiotowym zakresie osób poddanych ich inwigilacji i „rozpracowaniu”, jest tylko dowodem, że zaskarżona ustawa z dnia 20.3.2015r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, chociaż podejmuje się wreszcie po dziesiętkach lat (wobec nadchodzących w 2015r. podwójnych wyborów prezydenckich i parlamentarnych), jak wynika z jej preambuły słusznego uznania szczególnych zasług obywateli, którzy z narażeniem swojego życia, wolności lub praw angażowali się (a wśród nich i skarżący) w działalność antykomunistyczną, jest jednak ustawą jeszcze nie w pełni demokratycznego lecz po(st)komunistycznego państwa, powstałego z samoprzekształcenia się komunistycznego państwa, którego etap założycielski, decydujący na długo o jego kształcie, obejmował wskazany w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy okres (licząc go od wskazanego porozumienia), w którym lepiej zabezpieczone są interesy funkcjonariuszy, pracowników i żołnierzy organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa (którzy zresztą na zlecenie sprawującej w tamtym państwie władzę zwierzchnią komunistycznej partii w przekształceniu owego państwa z wybraną częścią opozycji antykomunistycznej, w tym negocjując i zawierając to porozumienie współdziałali), aniżeli będących zwykłymi obywatelami inwigilowanych i opracowywanych przez nich osób jak skarżący.

Ad. 2. Jak wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie: „Konstytucja opowiada się za przyznaniem prawa do sądu nawet w razie braku interesu prawnego. Zainicjować postępowanie sądowe może ... każdy podmiot ... Naruszeniem konstytucyjnego prawa do sądu będzie więc każde zamknięcie mu drogi sądowej oraz odebranie możliwości przedstawienia sądowi własnych argumentów dla obrony praw i interesów danego podmiotu”, natomiast: „Sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy oznacza zastosowanie sprawiedliwej procedury – tzn. takiej, która „powinna zapewniać stronom uprawnienia procesowe stosowne do przedmiotu prowadzonego postępowania. Wymóg sprawiedliwego postępowania zakłada bowiem dostosowanie jego zasad do specyfiki rozpoznawanych spraw” (wyr. TK z 16.11.2011r., SK 45/09 ...). [Prof. dr hab. Bogusław Banaszak w komentarzu do art. 45 Konstytucji str. 289-291 tamże.] Jak wynika natomiast z preambuły do zaskarżonej ustawy, jej celem jest m.in. uznanie zasług dla Polski tych jej obywateli, którzy w okresie komunistycznego państwa angażowali się z narażeniem własnego życia, wolności, majątku i praw, w tym praw pracowniczych, w działalność antykomunistyczną zmierzającą do odzyskania suwerenności i niepodległości przez Państwo Polskie lub byli z tych powodów

represjonowani, a w ramach tego uznania również pewne zrehabilitowanie i naprawienie lub wynagrodzenie poniesionych przez nich w związku z taką opozycyjną antykomunistyczną działalnością lub doznanymi represjami szkód.

Uwzględniając taki przedmiot prowadzonego w zakresie nadania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z przyczyn politycznych postępowania i specyfikę tego rodzaju sprawy, właściwe w takich sprawach i zgodne z prawem każdego do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy będzie więc umożliwienie osobie represjonowanej z przyczyn politycznych za działalność antykomunistyczną lub prowadzącej tylko taką działalność przedstawienia i poddania ocenie właściwego organu władzy publicznej demokratycznego państwa, w tym właściwego, niezawisłego i bezstronnego sądu, zbilansowanego całokształtu swojej działalności i jej skutków, z uwzględnieniem w szczególności podstawowych wartości i zasad, na których opiera się demokratyczne państwo, wskazanych w preambule i treści Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zwłaszcza zasady prawdy, sprawiedliwości i proporcjonalności oraz równego wszystkim traktowania, a zatem uwzględnienie i dokonanie zgodnie z zasadą obiektywizmu (jak np. w art. 4 K.p.k.) całościowego bilansu wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść i na niekorzyść poddawanego takiej ocenie represjonowanego (podobnie zresztą jak w przypadku funkcjonariuszy, pracowników bądź żołnierzy organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 zaskarżonej ustawy), w miarę potrzeby na właściwej z udziałem ławników drodze sądowej, czego odmowy nie może uzasadniać tu okoliczność, że na danym etapie rozwoju demokratycznego państwa, będącego państwem powstałym z przekształcenia komunistycznego państwa, wskutek pewnych zaniechań w zakresie powołania w demokratyczny i reprezentatywny dla społeczeństwa sposób lub korygującej demokratycznej weryfikacji niektórych organów tego przekształcanego państwa, doszło do uzasadnionego braku lub ograniczenia zaufania ustawodawcy do tych przejętych z poprzedniego państwa niereprezentatywnych jednak organów, w zakresie sprawiedliwego i bezstronnego rozpatrzenia przez nie zgodnie z wolą ustawodawcy spraw tego rodzaju, których przedmiot określa zaskarżona niniejszą skargą ustawa.

To składające się z przedstawicieli Narodu sprawujące w jego imieniu władzę zwierzchnią i ustawodawczą organy mają bowiem prawo i obowiązek zapewnić, w tym przez udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości zgodnie z art. 1, art. 4 i art. 182 Konstytucji, z jednej strony takie wyłanianie i bardziej reprezentatywny skład organów rozpatrujących sprawy poszczególnych obywateli, jak i ustalenie treści stosowanego przez nie prawa, by organy te, także w zakresie swego składu oraz wyznawanych wartości i poglądów, odpowiadały zasadom i właściwościom demokratycznego państwa, w którym władza zwierzchnia należy do Narodu i sprawowana jest poprzez jego przedstawicieli lub bezpośrednio (art. 4 Konstytucji), a państwo w imieniu którego organy te rozstrzygają sprawy obywateli, jest ich dobrem wspólnym, z drugiej zaś strony obowiązane są zapewnić każdemu prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd.

Wychodząc z tych podstawowych w demokratycznym państwie zawartych w rozdziale I Konstytucji zasad i przesłanek, w tym związanej z podziałem władzy zasady ich równowagi (art. 10 Konstytucji), tj. podziału i równowagi władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, co nie znosi bynajmniej zasady zwierzchniej nad nimi władzy Narodu (w tym

sprawowanej przez przedstawicieli Narodu lub bezpośrednio), zauważyć można, że obowiązujące przepisy Konstytucji, w tym rozdziału I, II i VIII (w szczególności art. 1, art. 4, art. 10, art. 45 ust. 1 i art. 60 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 175 ust.1, art. 176 ust. 2, art. 177, art. 180 ust. 5, art. 182, art. 183 ust. 1 i art. 187 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 4 i art. 10 ust. 1 i art. 187 ust. 4 Konstytucji) pozwalają (i pozwalały) jednak, również w takim państwie, które powstało z samoprzekształcenia się (w porozumieniu z wybraną współpracującą z komunistycznymi władzami częścią opozycji) komunistycznego państwa, z przejęciem całych korpusów jego funkcjonariuszy, na chociażby stopniowe (i z uwzględnieniem art. 183 ust. 1 Konstytucji od góry) wyposażenie ich w rzeczywiście demokratyczną legitymację, tak by zrealizowana została zasada, że w demokratycznym państwie wszelka władza pochodzi (w tym pośrednio) od Narodu oraz zasada równego dostępu obywateli do służby publicznej.

Chodziło i chodzi tu zwłaszcza o niedopuszczenie do tego, by korpusy te (obecnie pod pozorem niezależności objętych nimi organów i niezawisłości ich funkcjonariuszy, chociaż wcześniej nie przeszkadzała im podległość komunistycznej partii, a pośrednio innemu totalitarnemu państwu), przez wybranie niewłaściwego wariantu zastosowania art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji i równoważenia przy stosowaniu tego przepisu władz (pozostawionego do wyboru, nie przez niedopatrzenie lub przypadek, lecz zgodnie z art. 187 ust. 4 Konstytucji stosownie do istniejących demokratycznych potrzeb w tym zakresie, zgodnie z kluczowym przy jego wykładni art. 4 i art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji ustawodawcy zwykłego, więc nie można obecnie twierdzić, że Ustrojodawca miał spreczny z adresowanym do Narodu brzmieniem art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji niewyraźny w tym przepisie niejawni antydemokratyczny zły zamiar odmówienia Ustawodawcy prawa tego wyboru wariantu równoważenia władz), samoodnawiały się przy zastosowaniu mechanizmu samokooptacji, co niestety wyraźnie widać na (wspomnianej przez poprzednią Pierwszą Prezes SN) tzw. prowincji, gdzie stwierdza się b. wysoką nadreprezentację potomków lub krewnych i powinowatych sędziów komunistycznego państwa (nie tylko wśród sędziów, ale nawet wśród pracowników sądów), petryfikowały lub utrzymywały swój spreczny z zasadami demokracji kształtowany od 1944r. skład i rodowód (pochodzenie z totalitarnego podległego państwa, z zewnętrznego i komunistycznego mandatu do sądenia Narodu Polskiego, obecnie stawiając na nowego, po innej stronie granicy zewnętrznego suwerena i protektora, odmawiając poddania się zwierzchności Narodu i uprawiając w tym zakresie politykę oraz kwestionując status powołanych z uwzględnieniem tej zwierzchności i równowagi władz sędziów), a zarazem o to, by zrealizowane zostało prawo obywateli do sprawiedliwego rozpatrzenia ich sprawy danego rodzaju przez właściwy (kompetentny do stosowania również zasad sprawiedliwości, a nie jedynie kontroli decyzji administracyjnej pod względem zgodności z prawem) bezstronny i kształtowany zgodnie z zasadą równego dostępu obywateli do służby publicznej sąd powszechny (w tym w miarę potrzeby z przeważającym udziałem ławników, jako sprawujących w ten sposób władzę i: „sąd równych” zwykłych obywateli, co w spóźnionym, ale koniecznym procesie korygujących reform, może być, podobnie jak i korzystanie przez ustawodawcę zwykłego z zmian ustaw o ustroju sądów, rozwiązaniem tańszym niż nakładane ostatnio na Rzeczpospolitą Polską kary). W omawianym w tej części skargi zakresie naruszenia wolności i praw skarżącego pozostają zatem w pewnym związku z wskazanymi zaniedbaniami ustawodawcy, będącymi przyczyną, że skarżącemu odmówiono

drogi sądowej do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, wyposażony przez ustawę w kompetencję wymierzania sprawiedliwości w pełnym zakresie sąd powszechny.

Co się tyczy natomiast prawa skarżącego do naprawienia szkody wyrządzonej mu bezprawnym, jak uznano w obecnym państwie, działaniem organów władzy publicznej poprzedniego państwa, w tym przez inwigilowanie go i nakłanianie do uczestniczenia w uznanym za naganne po 43-ach latach postępowaniu, to jak wskazuje się w doktrynie: „Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że „Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji kreuje prawo podmiotowe konstytucyjne po stronie osoby, której bezprawne działania władzy publicznej wyrządziły szkodę” (wyr. z 23.9.2003r. K 20/02 ...)”, przy czym: „Bezpośrednie stosowanie art. 77 ust. 1 Konstytucji sprzyja zwiększeniu zakresu realizacji i ochrony sformułowanego w nim prawa jednostki. Może się ona powołać przed organami władzy publicznej rozstrzygającymi jej sprawy wprost na Konstytucję. Nie musi wgłębiać się w przepisy podkonstytucyjne ... Wystarczy, że zna ustawę zasadniczą ... Nie tylko upraszcza to ... rozstrzygnięcie, ale równocześnie służy realizacji funkcji prawnej konstytucji polegającej na możliwości pełnienia przez Konstytucję roli aktu prawnego w zakresie stosunków politycznych, społecznych i gospodarczych, które są przez nią regulowane ... stając się *lex fundamentalis*”, a jak: „każda szkoda wyrządzona bezprawnym zachowaniem władzy publicznej powinna podlegać reparacji i poszkodowanemu służy ... prawo do jej domagania się mające podstawę konstytucyjną. (...) Od momentu pojawienia się zasady konstytucyjnej art. 77 ... każde (a nie tylko ... wskazane w ustawie zwykłej) wyrządzenie w bezprawny sposób przez władzę publiczną szkody daje konstytucyjne prawo do jej naprawienia” (wyr. ... K 20/02 ...). [Prof. dr hab. Bogusław Banaszak w komentarzu do art. 77 Konstytucji, tamże str. 451-452 i 454-455.] I w tym zakresie: „Opierając się na orzecznictwie TK, można by uzasadnić wynagrodzenie za szkody pośrednie także gwarancjami wypływającymi z zasady równości – art. 32 ust. 1 Konstytucji. Organ decydujący o wynagrodzeniu, przestrzegając tej zasady, powinien wprowadzić te same reguły w odniesieniu do przedstawicieli wszystkich grup poszkodowanych w odniesieniu do wszystkich form szkody. Ponadto w art. 64 ust. 2 ustanowiono zasadę równej dla wszystkich ochrony prawnej ... „... praw majątkowych tej samej kategorii” (wyr. z 2.6.1999r., K 34/98 ...) Prawa majątkowymi [należącymi do tej samej kategorii] są wszystkie roszczenia dotyczące wynagrodzenia za szkodę” [B. Banaszak, tamże str. 457.] C więczej: „Trybunał Konstytucyjny uważa art. 77 ust. 2 za uzupełnienie i rozwinięcie art. 45 ust. 1, za *lex specialis* wobec niego (wyr. z 10.5.2000r. K 21/99 ...) ... Według ustalonego i powszechnie w literaturze prawniczej aprobowanego orzecznictwa TK i NSA Konstytucja w art. 77 ust. 2 zabrania ustawodawcy zamykania sądowej drogi dochodzenia naruszonych praw i wolności oraz należności z tego tytułu”. [B. Banaszak, tamże str. 461.]

Ad. 3. Jak wynika preambuły i treści ustawy z dnia 20.3.2015r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, celem i przedmiotem tej ustawy jest w szczególności uznanie zasług osób, które z narażeniem życia, wolności i swoich praw lub interesów majątkowych sprzeciwiły się komunistycznemu, niesuwerennemu i podległemu państwu, dążąc do odzyskania przez Naród Polski i Państwo Polskie suwerenności, niepodległości i demokratycznego charakteru oraz naprawienie szkód poniesionych przez te osoby w związku z takimi ich działaniami i doznanymi z tej przyczyny represjami, w tym w zakresie ich dóbr osobistych, jak i majątkowych, a do przewidzianych w

ustawie form naprawienia takich szkód zaliczają się m.in.: prawo do świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej, świadczenie wyrównawcze dla osoby uprawnionej do emerytury lub renty inwalidzkiej, bądź tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej, w zakresie opieki socjalnej, czy ulg taryfowych przy przejazdach środkami komunikacji miejskiej lub środkami publicznego transportu zbiorowego. Z charakteru tych form naprawienia szkód i objętych nimi ustawowych uprawnień osób, które w związku z swą działalnością otrzymują na podstawie ustawy status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, wynika więc, że chodzi tu w szczególności o uprawnienia socjalne o charakterze zabezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Taki charakter uprawnień i sposobu naprawienia szkód lub zadośćuczynienia należnego osobom, które angażowały się w działalność antykomunistyczną zmierzając do odzyskania suwerenności i niepodległości przez Naród Polski i Państwo Polskie, wynika bowiem zarówno z charakteru szkód ponoszonych bezpośrednio przez angażujące się w taką działalność osoby, jak i utrzymujących się obecnie ich następstw oraz z elementarnego charakteru objętych ustawą uprawnień i potrzeb, których zaspokojeniu te formy naprawienia szkód i zarazem zabezpieczenia społecznego mają służyć. Osoby prowadzące działalność antykomunistyczną nie były i nie mogły być w komunistycznym państwie z oczywistych przyczyn uprzywilejowane, lecz były dyskryminowane i ponosiły z tego tytułu istotne szkody, w tym jeśli chodzi o możliwość osiągnięcia zarobków i ich wysokość, a wobec sposobu w jaki uległo w latach 1989-1991 przekształceniu owo komunistyczne państwo, z którym walczyli, w państwo liberalno-demokratyczne (tj. przez porozumienie się władz komunistycznego państwa z wybraną, wywodzącą się również często zresztą z elit komunistycznego państwa, częścią opozycji antykomunistycznej, z pozostawieniem, a niekiedy nawet wzmocnieniem, w przypadku niektórych organów i prywatyzowanych publicznych służb lub instytucji i przedsiębiorstw, uprzywilejowanych pozycji elit komunistycznego państwa, do których dokooptowały elity zawierającej porozumienie części opozycji) oraz może i wątpliwości rzeczywiście antykomunistycznej części opozycji (dalej zwalczanej, obecnie już za krytykę takiego sposobu przekształcenia państwa komunistycznego wraz z jego elitami w państwo i elity liberalne), do której zaliczał się skarżący, również jej położenie w przekształconym pokomunistycznym państwie nie mogło ulec istotnej zmianie, skutkiem czego adekwatnym sposobem podjętego po wielu latach naprawienia szkód poniesionych w związku z działalnością antykomunistyczną (i pozostawieniem na pozycjach antykomunistycznych) obecnie jest tu udzielenie świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego, o których mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji, w tym w postaci potrzebnego również skarżącemu dodatku wyrównawczego do niskiej emerytury.

Przewidziane w obejmującej zaskarżony przepis ustawie świadczenia, których i prawa do nich wskutek zastosowania go skarżący został pozbawiony, mają zatem charakter nie tylko podlegających równej dla wszystkich ochronie prawnej praw majątkowych, jak i naprawienia szkód wyrządzonych osobom represjonowanym z przyczyn politycznych (do czego konstytucyjne prawo przysługuje każdemu), w zakresie którego ustawa nikomu nie może zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszenia wolności i praw, o których mowa w art. 64 ust. 2 oraz art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji, ale mają one również charakter praw do zabezpieczenia społecznego, tak samo chronionych konstytucyjnie na podstawie art. 67 ust. 1

Konstytucji, w zakresie których wskazuje się w doktrynie m.in. że: „Istotę prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego TK zdefiniował jako obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej (... wyr. ... SK 45/04 ...) „Przez minimum świadczeń TK rozumie jednak że świadczenia w wysokości umożliwiającej uprawnionym zaspokojenie nie tylko ich podstawowych potrzeb ... (wyr. ... SK 41/07 ...) ...” Ustawodawca musi zwracać uwagę także na inne zasady konstytucyjne. „Wprawdzie zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa, to jednak musi ona opierać się na konstytucyjnej aksjologii. Musi zwłaszcza podejmowane regulacje opierać na zasadach sprawiedliwości społecznej i równości” (...)”, natomiast: „niewłaściwa regulacja ... wpływając na poziom życia emerytów i obniżając go poniżej standardów gwarantujących zachowania życia godnego w danym społeczeństwie, narusza ich godność”. [Prof. dr Bogusław Banaszak w komentarzu do art. 67 Konstytucji, tamże str. 404 i 406.]

Ad. 4 i 5. Zaskarżony przepis naruszył nie tylko konstytucyjne prawa skarżącego, ale również, przez zastosowanie wobec skarżącego surowej i bezwzględnej sankcji za zachowanie, które nie było w danym czasie (jak i obecnie nie jest) ustawą zakazane, a wręcz przeciwnie było i jest traktowane przez ustawę jako tzw. obowiązek społeczny i zalecane (w tym wobec aktualności potrzeby uznania i ochrony granic Państwa Polskiego, obecnie np. przez budowę odpowiedniej zapory), chronioną konstytucyjnie wolność skarżącego. Jak wskazuje się w tym zakresie w doktrynie: „Wskazanie przez ustrojodawcę, że wolność podlega ochronie prawnej z jednej strony stanowi skierowany ustawodawcy nakaz stworzenia gwarancji wolności w aktach regulujących poszczególne dziedziny życia (np. prawo cywilne, karne), a z drugiej implikuje określanie przez stanowione przez ustawodawcę prawo jej granic w formie zakazów lub nakazów ... skoro normy prawne ingerują w sferę wolności jednostki, wynikające z nich zakazy i nakazy powinny być wyraźnie określone. Gdy z normy je zawierającej nie można wyprowadzić jednoznacznie zakazu lub nakazu postępowania, obowiązuje powszechnie uznana w państwach demokratycznych zasada in dubio pro libertate ... Przysługujące jednostce wolności i prawa tworzą autonomiczną sferę wolną od jakiegokolwiek ingerencji - zarówno ze strony innych jednostek, jak i władz publicznych ...”. [Prof. dr hab. Bogusław Banaszak w komentarzu do art. 31 Konstytucji, tamże str. 218.]

Co się tyczy natomiast ograniczeń w zakresie konstytucyjnych wolności i praw: „Konstytucja formułuje klauzulą generalną ... zasadę uznaną powszechnie w prawie Konstytucyjnym państw demokratycznych głoszącą, że ustalenie granic konstytucyjnych praw i wolności może być „dokonane tylko w ustawie”. ...” [B. Banaszak, tamże str. 219.] Odnosi się to w niniejszej sprawie do będącego pretekstem dla odmówienia skarżącemu konstytucyjnych wolności i praw z powodu nie zakazanego lecz zalecanego przez ustawy, po kilkudziesięciu latach ocenionego z mocą wsteczną zachowania. Jeszcze bardziej istotna w sprawie jest również zastrzeżona w art. 31 ust. 3 Konstytucji jako warunek dopuszczalności ograniczeń konstytucyjnych wolności i praw konieczność, przy czym z warunkiem tym, tj. iż: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane ... tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie” z enumeratywnie wskazanych w tym przepisie przyczyn, łączy się zasada proporcjonalności, tj. by ustanawiane ograniczenia były: „ ... „ ... zgodnie z zasadą proporcjonalności, z tej zaś wynika wymóg doboru takiego środka ograniczenia wolności lub praw, który służyłby

osiągnięciu zamierzonego celu z uwzględnieniem postulatu adekwatności, przy jednoczesnym bezwzględny zakazie wkraczania w istotę gwarantowanego prawa (orz. TK z 20.10.2010r. P 37/09 ...)” ...”, przy czym jak wskazuje się w doktrynie: „TK (podobnie jak wiele innych sądów konstytucyjnych) dodał ... kryterium ... - zasadę proporcjonalności (zob. ... art. 2) [wyprowadzając ją z zasady demokratycznego państwa prawnego] ... W tak rozumianej zasadzie proporcjonalności chodzi o to, aby ingerencja ustawodawcy w zakres prawa lub wolności konstytucyjnej nie była nadmierna. Oznacza to, że „spośród możliwych środków działania należy wybrać możliwie najmniej uciążliwe dla podmiotów, wobec których mają być zastosowane lub dolegliwe w stopniu nie większym niż jest to niezbędne dla osiągnięcia założonego celu (wyr. z 25.2.1999r., K 23/98 ...). Badając, czy zasada proporcjonalności nie została naruszona przez ustawodawcę, TK uwzględnia specyfikę poszczególnych praw jednostki i stwierdza: „z istoty tych praw powinny wynikać granice dopuszczalnych ograniczeń” (... wyr. K 23/98)”. [B. Banaszak, tamże str. 220 i 224.]

Wskazuje się też w doktrynie, iż: „Ustalając konstytucyjność ograniczeń wprowadzonych przez ustawodawcę, TK stara się udzielić odpowiedzi na następujące pytania (... wyr. K. 23/98):

- 1) czy wprowadzona regulacja ... służy i jest konieczna dla ukształtowania ładu prawnego w danej sferze stosunków społecznych?
- 2) czy zamierzony przez ustawodawcę cel jest możliwy do osiągnięcia bez naruszenia podstawowych standardów prawnych ... których dotyczy?
- 3) czy regulacja ustawowa jest niezbędna dla ochrony interesu, wartości konstytucyjnej, z którą jest powiązana?
- 4) czy efekt wprowadzonej regulacji pozostaje w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela”

[B. Banaszak, tamże str. 224-225.]

Odpowiadając na te pytania stwierdzić można, jak już wcześniej zauważono, że zaskarżony przepis nie jest konieczny i nie służy dla kształtowania ładu prawnego w regulowanej ustawą sferze stosunków społecznych, a zamierzone w ustawie cel jest możliwy do osiągnięcia bez naruszenia podstawowych standardów prawnych (tak jak to jest możliwe w przypadku art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy); zaskarżona norma nie jest niezbędna dla ochrony jakiegokolwiek interesu lub wartości konstytucyjnej (tak jak nie jest potrzebna w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy), a efekt ten jest nieproporcjonalnym obciążeniem i szkodą dla skarżącego.

III. Przedstawienie stanu faktycznego:

W zakresie odnoszącym się do przesłanki określonej w zaskarżonym przepisie art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20.3.2015r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych dotyczący skarżącego stan faktyczny sprawy został przedstawiony w uzasadnieniach decyzji Organu administracji – Prezesa Instytutu Pamięi Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia .1. i .2.2018r. oraz w opisie stanu sprawy w uzasadnieniach wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W z 8.2018r. i Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12.2021r, których kopie załącza się do niniejszej skargi konstytucyjnej. Ponieważ według art. 5 ust. 1 przedmiotowej ustawy status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób

Represjonowanych po stwierdzeniu przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, iż osoba ubiegająca się o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych spełnia warunki określone w art. 4 ustawy, zaskarżona przez skarżącego, w tym w postępowaniu sądowo-administracyjnym, decyzja odmowna Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej z 1.2.2018r., utrzymana w mocy decyzją Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej z 2.2.2018r., zamknęła skarżącemu drogę do potwierdzenia jego statusu jako działacza opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowanej z powodów politycznych w drodze decyzji administracyjnej Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, co gdyby nie przedmiotowa decyzja odmowna Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej powinno by było nastąpić, skoro skarżący jest objęty przesłaną do akt Naczelnego Sądu Administracyjnego notatką encyklopedyczną przedstawiającą jego działalność opozycyjną i antykomunistyczną (w tym okresie stanu wojennego, m.in. współorganizację strajku w Zakładach w S oraz organizację kolportażu podziemnych pism i akcji ulotkowych), jak również poddanie represjom (w tym w specjalnym obozie wojskowym w C n. W), zamieszczoną w wydanej przez Instytut Pamięci Narodowej Encyklopedii Solidarności Opozycja w PRL 1976-1989. W ostatnim zdaniu tej notatki jest mowa o wskazanej w decyzjach Instytutu Pamięci Narodowej (i w wyrokach sądów administracyjnych) będącej przyczyną odmownego charakteru tych decyzji dokonanej w 5.1972r. rejestracji, wraz z dokonaną oceną znaczenia związanych z tą rejestracją materiałów („... zarejestrowany przez Wydz. II Brygady WOP ..., według zachowanych materiałów współpracy nie podjął”).

Ponadto skarżący informuje, że nie wnosił nadzwyczajnych środków zaskarżenia od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12.2.2021r. oraz że ze względu na zachorowanie pełnomocnika skarżącego na różę w pierwszym tygodniu m-ca czerwca br. dokona w miarę potrzeby uzupełnienia skargi, w tym uzasadnienia zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z konstytucyjnymi wolnościami i prawami skarżącego.

Załączniki:

- 1)-4) kopie wyroków i decyzji potwierdzających wyczerpanie drogi prawnej w sprawie,
- 5) kopia koperty z udokumentowaniem daty doręczenia wyroku,
- 6) pełnomocnictwo szczególne,
- 7)-10) 4 kopie skargi i załączników nr 1-6.

